

INNOVATIONS AS AN INVESTMENT OBJECT

Vera Dzvelaia

PHD student Georgian Technical University

SUMMARY

Under the market economy, special importance is given to investments and a favorable investment environment. The main thing is to correctly select an investment object. In our century, when competition is very intense, it is necessary to invest in such areas that will bring profit to some sector of economy and, in general, the country. Intellectual capital is the main wealth of modern society. The ability of the economy to create and effectively utilize intellectual capital, increasingly determines the economic power of the nation and its welfare. Knowledge and storage. The activities related to the transfer and use acquire the first importance. In terms of high-tech production, Georgia is in the group of backward countries. A special role should be given to the knowledge, science and creativity of the new creation, which is the basis for the economic development of the country.

საკვანძო სიტყვები: ინვესტიციები, ინოვაციები, ადამიანი კაპიტალი, კონკურენტუნარიანობა, კრეატიული ადამიანი, უახლესი ტექნოლოგიები.

* * * *

საბაზრო ეკონომიკის პირობებში განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ინვესტიციებსა და ხელსაყრელი საინვესტიციო გარემოს შექმნას. მთავარია, სწორად შეირჩეს ინვესტირების ობიექტი და დაცული იყოს ყველა მხარის უფლება. ჩვენს საუკუნეში, როდესაც კონკურენცია ასე მძაფრია, აუცილებელია, ინვესტიციები ჩაიდოს ისეთ სფეროებში, რაც მოგებას მოუტანს ეკონომიკის ამა თუ იმ დარგს და, ზოგადად, ქვეყანას. დღეს ეკონომიკაში ფასეულია ხარისხი, ნოუ-ჰაუ, მონიწივე ტექნოლოგიები, რითიც შესაძლებელია უპირატესობის მიღწევა. მსოფლიოს მრავალი განვითარებული ქვეყანა ემყარება ბიოტექნოლოგიების, ნანოტექნოლოგიების და ინფორმატიკის უახლეს მიღწევებს, რაც მას მსოფლიო ბაზარზე ლიდერის პოზიციაში აყენებს. ინტელექტუალური კაპიტალი თანამედროვე საზოგადოებაში ძირითადი სიმდიდრეა, იგი განსაზღვრავს ეკონომიკური სისტემების კონკურენტუნარიანობას, გამოდის ზრდისა და განვითარების მთავარ რესურსად, რამდე-

ნადაც, თავიანთი უნიკალური ბუნების გამო, სწორედ არამატერიალური ხასიათის ფაქტორები განსაზღვრავს სანარმოთა კონკურენტულ უპირატესობებს ბაზარზე. მისი მეშვეობით, ქვეყნის ეკონომიკა უფრო ინფორმაციატევადი, მაღალტექნოლოგიური და ინოვაციებზე ორიენტირებული ხდება.

ინოვაციების შექმნის პროცესში სახელმწიფოს მნიშვნელოვანი როლი აკისრია. მას შეუძლია და ვალდებულიცაა, ხელი შეუწყოს რისკიანი და მზარდი ინოვაციური პროცესების განხორციელებას. გარდა ამისა, სახელმწიფომ უნდა მოახერხოს ბიუჯეტის, სახელმწიფო ინვესტიციებისა და განვითარებაზე ორიენტირებული ბანკების საშუალებით გრძელვადიანი კაპიტალის მობილიზება ინოვაციების დასაფინანსებლად. სწორედ სახელმწიფოს შეუძლია საზოგადო სიკეთეზე ორიენტირებული ინვესტიციის პოლიტიკის გაძლიერება. მხოლოდ ასე იქნება შესაძლებელი გონივრული და ინოვაციური მდგრადი განვითარება და ზრდა.

თვითონ ტერმინი “ინოვაცია” ეკუთვნის შუამკვეთს, მასში მეცნიერი გულისხმობდა ციკლური რყევების ურთიერთკავშირს, რაც ეფუძნებოდა ინოვაციებს (ქოქიაური, ინოვაციური ეკონომიკა).

კომპანიები წარმატების მისაღწევად ორიენტირებული არიან ინოვაციური პოლიტიკის განხორციელებაზე. თვალსაჩინოებისათვის მოვიყვანოთ საბანკო სისტემა. საბანკო ინოვაცია — ეს გახლავთ ახალი პროდუქტები და მომსახურება, რაც მაქსიმალურად მორგებულია მომხმარებლის საჭიროებებზე და მიმართულია შემოსავლების ზრდისკენ. ბანკები მუდმივად ცდილობენ, შექმნან ისეთი საბანკო პროდუქტი და ისეთი საბანკო მომსახურება შესთავაზონ მომხმარებელს, რაც გათვლილი იქნება ამ უკანასკნელის საჭიროების დაკმაყოფილებაზე და, შედეგად, გაზარდონ შემოსავლები და იყვნენ პირველები. მაგალითისთვის განვიხილოთ “საქართველოს ბანკი” — ლიდერი საქართველოს საბანკო სივრცეში, მუდმივად ცვალებადი და ინოვაციებზე ორიენტირებული. თანამედროვე მსოფლიოს ფინანსური სამყარო წარმოუდგენელია ლონდონის საფონდო ბირჟის (London Stock Exchange, LSE) გარეშე. ნიუ-იორკისა და ტოკიოს საფონდო ბირჟებთან ერთად, ის გლობალური ეკონომიკის ცენტრი და ფასიანი ქაღალდების ერთ-ერთი ყველაზე მსხვილი ბაზარია, ლონდონის საფონდო ბირჟის გამოცდილება 300-ზე მეტ წელს ითვლის, საქართველოში კი მის შესახებ მასშტაბურად 2006 წელს ალაპარაკდნენ. 2006 წლის 29 ნოემბერს ბირჟაზე პირველი ქართული კომპანიის “საქა-

რთველოს ბანკის” აქციებით ვაჭრობა დაიწყო. ამავდროულად, სწორედ საქართველო აღმოჩნდა სამხრეთ კავკასიის პირველი ქვეყანა, რომლის სახელიც ლონდონის საფონდო ბირჟაზე გაისმა. ამით არა მარტო ერთი ბანკისთვის, არამედ ყველა ქართული კომპანიისთვის ახალი ისტორია დაიწყო.

ინვესტორებთან პირდაპირი კონტაქტების დამყარება და კაპიტალის ხელმისაწვდომობა საქართველოსა და მისი მსგავსი ქვეყნებისათვის ძალიან მნიშვნელოვანია. ლონდონის საფონდო ბირჟაზე გასვლით და შემდეგ უკვე პრემიუმ ლისტინგში გადასვლით ბანკმა შეძლო, ინვესტორებისათვის თვალსაჩინო ყოფილიყო და მათ უკვე შესაძლებლობა ქონდათ, ინვესტირება არა მარტო “საქართველოს ბანკში”, არამედ მთლიანად ქართულ ეკონომიკაში მოეხდინათ. ლონდონის საფონდო ბირჟაზე საქართველოს ბანკის არსებობა პრეცედენტს სხვა ქართული კომპანიებისთვისაც ქმნიდა და მათთვის ერთგვარ სტიმულს წარმოადგენდა. ინვესტორებმა უკვე იცოდნენ, რომ არსებობდა საქართველო. 2007 წელს საქართველოს ბანკში კიდევ ერთი ინოვაციური შეთავაზება შეიქმნა, რომელიც სრულიად ახალი სეგმენტისთვის — სტუდენტებისათვის იყო განკუთვნილი. ეროვნული გამოცდების დაწყებამდე საგამოფენო პავილიონს 2 ზონა მოეწყო: ერთი სტუდენტებს სასურველი დიზაინის “ბალი ქარდს” სთავაზობდა, რომელზეც საჩუქრად 10,5 ლარი იყო დარიცხული, მეორე ზონაში კი მათ მშობლებს სესხის აღება შეეძლოთ. დამტკიცების შემთხვევაში ბანკი თანხას პირდაპირ უნივერსიტეტს ურიცხავდა, რეგისტრაციის პროცესში ჩართულები და დასაქმებულებიც ასევე სტუდენტები იყვნენ, რომლებმაც წარმოუდგენლად მოკლე დროში შეძლეს სისტემის ათვისება. მათგან ბევრი შემდეგ ბანკშიც დასაქმდა. 2010 წელს საქართველოს ბანკში ინოვაციების შეთავაზებაზე უკვე იმ ადამიანებისთვის ფიქრობდნენ, ვისაც კარგი საკრედიტო ისტორია ქონდათ და ხელფასიც მათთან ერიცხებოდა. ხომ შეიძლებოდა, სესხის ასაღებად ასეთ მომხმარებლებს სერვის-ცენტრში მისვლითა და განაცხადის შევსებით დრო არ დაეკარგათ, სასურველი თანხა კი პირდაპირ ბანკომატის მეშვეობით გაეტანათ. ძოგს უცნაურად მოეჩვენა, თუმცა იურიდიულმა დეპარტამენტმა ინოვაციას მხარი დაუჭირა და ბაზარზე SMS სესხი გამოჩნდა. თანდათან მოხმარებლებმაც დაიჯერეს, რომ სესხის აღება პირდაპირ ბანკომატით იყო შესაძლებელი. საინფორმაციო ტექნოლოგიების ბიზნეს-პროცესების ოპტიმიზაციისათვის გამოყენებაც საქართველოში იმ დროიდან იწყება, როდესაც საბანკო სფეროში ინოვაციურ გადაწყვეტებს კარი ფართოდ გაუღო და პროცესის შემდგომ წინსვლაშიც მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა. საქართველოს ბანკი ამ მხრივაც გამოჩენილი იყო. ციფრულმა გარდატეხამ, რომელიც 2005 წლიდან დაიწყო, საბანკო მომსახურების მიღება

სრულიად ახლებურად, მსოფლიოს ნებისმიერი წერტილიდან ნებისმიერ დროს გახადა შესაძლებელი. იმ პერიოდში ინტერნეტმომხმარებლების რაოდენობა არც ისე ბევრი იყო და კომპიუტერული უნარებიც ნაკლებად განვითარებული გახლდათ. მაგრამ ადამიანებს აუცილებლად უნდა ენახათ და გამოეცადათ ის თანამედროვე შესაძლებლობები, რომლებიც საბანკო სერვისებს ტექნოლოგიების ერაში ქონდა. პირველი ნაბიჯი ინტერნეტბანკი აღმოჩნდა. ბუნებრივია, ახლანდელთან შედარებით, მაშინ ამს ნაკლები შესაძლებლობები ქონდა, თუმცა მომხმარებლებს სწრაფ და მარტივ მომსახურებას სთავაზობდა, თანაც ისე, რომ ბანკის რესურსი არ იხარჯებოდა. სერვისით სარგებლობა მომხმარებლებმა ჯერ პასიურად დაიწყეს, მაგრამ თანდათან მათი რიცხვი გაიზარდა და დღეს უკვე ტრანზაქციების 40 %-ს ფიზიკური პირები სწორედ ინტერნეტბანკით ასრულებენ.

დროთა განმავლობაში მრავალფეროვანი ხდებოდა ინტერნეტბანკის ფუნქციებიც. 2008 წელს სისტემა, რომელიც ფიზიკური პირებისთვის იყო განკუთვნილი, განახლდა და სერვისების უფრო ფართო სპექტრი გააერთიანა. 2014 წელს EXPRESS BANK-ის მომხმარებლებისთვის შეიქმნა ინტერნეტბანკის ინოვაციური ვერსია, რომელიც შესაძლებლობას იძლეოდა, მომხმარებელს ინტერფეისი საკუთარ თავზე მოერგო.

საქართველოს ბანკის ციფრული მომსახურების განვითარებაში განსაკუთრებული როლი დამატებითი დისტანციური არხის — სწრაფი გადახდის აპარატის დანერგვამ ითამაშა. 2009 წელს სწორედ საქართველოს ბანკი იყო ის პირველი კომპანია, რომელმაც ამ მოწყობილობებში საბანკო სერვისების ინტეგრირება მოახდინა და, კომუნალურ გადასახადებთან ერთად, მომხმარებლებს ბარათზე თანხის შეტანის, საკრედიტო და სამგზავრო ბარათებზე ბალანსის შევსების შესაძლებლობა მისცა. სიახლემ სერვის-ცენტრებიც განტვირთა და ადამიანებსაც თვითმომსახურების მანძილზე უცნობი უნარები ასწავლა. მოგვიანებით, რებრენდინგის შედეგად, აპარატები EXPRESS PAY-ის სახელის ქვეშ გაერთიანდა. ტექნოლოგიურმა ბრენდებმა და მობილურ აპლიკაციაზე არსებულმა მზარდმა მოთხოვნამ ახალი პროდუქტის — მობილ-ბანკის წარდგენა განაპირობა. დღესდღეობით საქართველოს საბანკო სფეროში ყველაზე მრავალმხრივი და ციფრული ბანკი საქართველოს ბანკია. ტექნოლოგიები ელვის უსწრაფესად იცვლება და ადამიანების ყოველდღიურ ცხოვრებაში კიდევ უფრო იჭრება.

საქართველოს ბანკის ინოვაციებზე საუბარი შორს წაგვიყვანს, ზოგადად ვიტყვი, რომ შეიქმნა მთელი ინფრასტრუქტურა, რასაც მოყვა სამგზავრო და საბანკო ბარათების გაერთიანება. ის იქცა უნივერსალურ, ყოველდღიურ სამომხმარებლო ბარათად, რომელიც ტრანსპორტშიც მუშაობდა, მარაზიშიც

და ბანკომატშიც. მეტრო, ავტობუსი, სამარშრუტო ტაქსი, ბანკი, მარკეტი — ყველაფერი ერთ ბარათში “მოთავსდა”.

დღეს საქართველოს ბანკის მომხმარებელია თითქმის ყველა თაობა. აქტიურად ინერგება ციფრული ტექნოლოგიები. დღევანდელი გადასახედიდან, საქართველოს ბანკმა ყველაზე პატარა, ერთი შეხედვით, უბრალო გადანაცვლებებიც კი დიდი და მასშტაბური წინსვლის საფუძვლად აქცია. ამრიგად, ინოვაციები გახლავთ ის ძირითადი ფაქტორი, რაც აუცილებელია ისეთი პატარა ქვეყნის განვითარებისათვის, როგორიც საქართველოა. ქვეყნის განვითარებისათვის აუცილებელია ინოვაციები, რომელსაც ქმნის მხოლოდ ადამიანი. ამიტომ ინოვაციური ეკონომისკი განვითარება უნდა გახდეს ქვეყნისთვის ძირითადი პრიორიტეტი. მხოლოდ ინტელექტუალური შრომის შედეგად იქმნება ინოვაციები. ამიტომაც ინვესტიციები სწორედ ადამიანში უნდა ჩაიდოს, რათა მოხდეს მისი დატრენინგება, ცოდნისა და კვალიფიკაციის ამაღლება და შემდეგ მისი ცოდნისა და უნარების გამოყენება ქვეყნის საკეთილდღეოდ.

ამიტომაც საჭიროა, დავსახოთ გზები ადამიანი კაპიტალის განვითარებისა და ეკონომიკაში მისი სწორად გამოყენებისათვის, შევიმუშავოთ სწორი საინვესტიციო-საინოვაციო პოლიტიკა და ჩვენი ნიშა ვიპოვოთ მსოფლიო გლობალიზაციის პირობებში.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. რევაზ შენგელია — კრეატიული ადამიანი, რგოორც თვითმზარდი ღირებულება, ჟ. ეკონომიკა, 2016, №5-6;
2. რევაზ შენგელია - ადამიანისეული კაპიტალი-ინვესტირების განსაკუთრებული სფერო და ქვეყნის კონკურენტუნარიანობის ამაღლების უმთავრესი რესურსი, ჟ. ეკონომიკა, 2016, № 7-8;
3. ლ. ქოქიაური, ნ. ქოქიაური — ინოვაციები, თბილისი, სტუ, 2015;
4. ქოქიაური — ინვესტიციების თეორიის გენეზისი, ჟ. საქართველოს ეკონომიკა, 2006, №7-8;
5. www.sb24.ge;
6. www.bankofgeorgia.ge